

НАУМИК Антон Сергійович,

лаборант кафедри українознавства та іноземних мов

Навчально-наукового інституту права та підготовки фахівців

для підрозділів національної політики

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ORCID ID: 0009-0001-0893-2510

Україна

ІНСТИТУТ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ ЯК АСПЕКТ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ, ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ГЕНЕЗИС ТА МЕТОДОЛОГІЯ

Сучасні умови існування суспільства, процеси глобалізації та необхідність сталого розвитку, курс України на європоцентрованість обумовлюють важливість наявності у громадян високого рівня правосвідомості, громадянської культури, патріотизму, освіченості, деонтологічної складової та інших важливих соціальних компетенцій та навичок.

Актуальність зазначеного питання підкреслюється великою кількістю наукових досліджень з даної тематики. Так проблеми студентського самоврядування у закладах вищої освіти України досліджувала велика кількість провідних науковців України та світу. Зокрема такі: В. Савіщенко, Н. Сидоренко, А. Підгаєцька, О. Войчун, О. Мельник, І. Козубай, А. Наумик, Н. Васиньова, І. Шкіцька та інші.

Однією з найважливіших складових успішної життєдіяльності будь-якого суспільства є наявність двох специфічних функцій, а саме: самовідтворюваність та самопокращення. Самовідтворюваність – це можливість поповнення новими членами суспільства (народжуваність) та зменшення витоку громадян з країни через використання специфічних публічно-владних механізмів (збільшення добробуту громадян, покращення якості життя тощо). В той час, як самопокращення – це здатність суспільства до вироблення певної методології власного розвитку, зростання та власного поліпшення.

Роль держави в таких процесах є досить значною, адже фактично ефективність державного управління завжди вимірюється можливістю організації певного виду суспільно-корисної діяльності конкретної людини

та суспільства зокрема¹. Отже в контексті цього можна прийти до висновку, що однією з форм суспільно-корисної діяльності громадянина є громадянська активність.

Процес розвитку навичок громадянської активності – це досить тривалий процес, на який мають змогу здійснювати вплив держава, некомерційні громадські організації, заклади загальної середньої та вищої освіти. На нашу думку, процес розвитку громадянських компетентностей розпочинається ще в школі, тоді, як активну форму набуває саме в закладі вищої освіти. Це підтверджується великою кількістю наукових досліджень в галузі педагогіки та розвитку лідерських якостей.

Активна громадська діяльність здобувача вищої освіти може формувати не тільки навички до саморозвитку, покращення якості засвоювання інформації під час навчання, а й сформуванню думку щодо важливих питань та аспектів існування й роботи держави та здійснення державно-управлінської діяльності. Окрім того, громадська діяльність здобувачів вищої освіти дозволяє не тільки покращити знаннявий компонент, а й розвинути у трудовій та соціальній роботі, що в свою чергу покращує навички адаптації в суспільній життєдіяльності.

Досить цікавим аспектом громадської діяльності здобувачів вищої освіти виступає її вплив на всі сфери подальшого життя. Це впливає з того, що у діяльності розвивається психо-фізіологічний компонент людини та розвиваються її здібності до комунікації з оточуючими, навчання, роботи тощо.

З погляду філософії, діяльність – форма діалектичного відображення навколишнього світу людиною, ступінь активності в будь-якій сфері діяльності. Суб'єктно-діяльнісний підхід у сучасній педагогічній науці означає перетворення студента з об'єкта, на який впливають обставини, у суб'єкт, що панує над ними, в активно діючу особистість².

Наразі освітня сфера України перебуває у стані активних змін, трансформацій, перетворень та впровадження нових методик викладання, поступово освіта переходить до концепції студентоцентрованого підходу³ і в цьому аспекті відіграє провідну функцію інститут

1 Наумик, А. (2022). Побудова ефективної структури державного управління. *Розвиток суспільства та науки в умовах цифрової трансформації: Матеріали III міжнар. студент. наук. конф.*, С. 66–67.

2 Войчун, О. В. (2020). *Формування громадянської активності студентів університету засобами студентського самоврядування* [Неопубл. автореф. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук]. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

3 Наумик, А., & Ядловська, О. С. (2023). Особливості студентоцентрованого підходу у викладанні. *Матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції: «Світ наук. дослідж. Вип. 16»*, (16). С. 128–130.

студентського самоврядування, який через використання власних інституційних можливостей може здійснювати покращення для всіх учасників освітнього процесу.

Інститут студентського самоврядування має досить значний вплив на здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників, керівництво та заклад вищої освіти загалом. Діапазон такого впливу насамперед варіюється від Положення про конкретний орган студентського самоврядування, повноваження, які він має, та від інших важливих організаційно-практичних особливостей діяльності закладу вищої освіти. Варто зазначити, що окрім формально-визначених аспектів діяльності, органи студентського самоврядування здійснюють власну роботу задля реалізації законних прав та інтересів здобувачів вищої освіти в їх потребах, наприклад, в освітньому, волонтерському, мистецько-культурному (мистецько-художньому), управлінському та економічно-соціальному аспекті.

Членство в студентських організаціях дає молодій людині цінний життєвий досвід, який вона пізніше може зреалізувати в практичній діяльності. Участь у студентському самоврядуванні сприяє розвитку у студентів лідерських якостей, формуванню у них активної громадянської життєвої позицій. Тобто діяльність студентського самоврядування в закладах вищої освіти спрямована на формування ціннісних орієнтирів молодого покоління⁴.

Студентське самоврядування сприяє налагодженню конструктивної співпраці між студентами та адміністрацією закладу вищої освіти. Можливість управляти деякими напрямками його функціонування активізує молодь, спонукає її до ознайомлення з усім, що відбувається навколо. Відстоюючи інтереси студентства, зокрема стосовно організації навчального процесу, представники студентського самоврядування формують значно вищі вимоги до закладів вищої освіти та їх працівників, удосконалюючи не тільки процес викладання, а й обох його суб'єктів⁵.

Досить цікавою особливістю діяльності органів студентського самоврядування є їх розгалужена організаційно-управлінська структура. Тобто фактично, на практиці, це означає, що кожен структурний підрозділ

4 Kondur, O., Koturbash, N., & Mykhaylyshyn, G. (2021). The role of student self-government in ensuring the quality of higher education. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*, 8 (1). P. 65–71. <https://doi.org/10.15330/jpnu.8.1.65-71>.

5 Андрушкова, О. А. (2016). Роль самоврядування у формуванні лідерських якостей студентської молоді вищих навчальних закладів. *Теорія та методика навчання та виховання*, (39). С. 5–11.

відповідає за певні функції та має відповідні повноваження для їхнього здійснення. Якщо узагальнити, то до прикладу, в Навчально-науковому інституті права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, студентське самоврядування має голову та заступника. Окрім того, до його складу входять такі підрозділи: відділ у справах побуту та гуртожитків, культурно-масовий відділ, соціально-гуманітарний відділ, відділ організації навчальної роботи та забезпечення якості освітньої діяльності, відділ організації наукової роботи, відділ інформаційних технологій та зв'язків з громадськістю, відділ міжнародних зв'язків, спортивно-туристичного відділ, відділ запобігання корупції та вирішення конфліктів, відділ профорієнтаційної роботи та сприяння працевлаштуванню. Важливим аспектом діяльності є законність, тому органи студентського самоврядування діють на підставі положення (рис. 1), яке в різних випадках, затверджується або Загальними зборами здобувачів вищої освіти, або Вченою радою. Демократичні засади врядування у студентському самоврядуванні здійснюються за допомогою можливості кожного студента голосувати та відповідно бути обраним до його складу.

Окрім того, у своїй діяльності будь-яке студентське самоврядування керується Конституцією України, Законом України «Про вищу освіту», Статутом закладу вищої освіти та іншими нормативно-правовими документами.

Доцільно зазначити й про те, що органи студентського самоврядування діють на добровільних засадах та відповідають таким принципам:

1. Добровільність у здійсненні діяльності.
2. Колегіальність при прийнятті рішень.
3. Відкритість.
4. Виборність та звітність.
5. Рівність у правах, можливість кожного обиратись та бути обраним.
6. Незалежність від впливу релігійних організацій та політичних партій.

Студентське самоврядування забезпечує захист прав та інтересів студентів та їх участь в управлінні закладом освіти, створює можливості для інтелектуального та творчого розвитку студентів, сприяє розбудові громадянської свідомості серед студентів. Студентське самоврядування здійснюється безпосередньо і через органи студентського самоврядування⁶.

⁶ Студентське самоврядування Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти - Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. (б. д.). Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ. URL : <https://dduvs.in.ua/wp-content/uploads/files/Structure/f/j/2021/pssN.pdf>

ЗАТВЕРДЖЕНО

Загальними зборами здобувачів
вищої освіти Навчально-наукового
інституту права та інноваційної освіти
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
від 06.10.2021 протокол № 1

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО
ІНСТИТУТУ ПРАВА ТА ІННОВАЦІЙНОЇ ОСВІТИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Студентське самоврядування Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ (далі – студентське самоврядування) – це право і можливість здобувачів вищої освіти (далі – студентів) самостійно вирішувати питання навчання і побуту, захисту прав та інтересів студентів, а також брати участь в управлінні закладом вищої освіти.

Студентське самоврядування Навчально-наукового інституту права та інноваційної освіти (далі – Інститут) є невід'ємною частиною громадського самоврядування Інституту.

1.2. Студентське самоврядування об'єднує всіх студентів Інституту. Усі студенти, мають рівні права та можуть обиратися і бути обраними в робочі, дорадчі, виборні та інші органи студентського самоврядування Інституту та Університету.

7. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

7.1. В період пандемії (карантину), у разі інших надзвичайних обставин діяльність усіх органів студентського самоврядування може проводитись у дистанційному режимі.

7.2. Це Положення набуває чинності з моменту його затвердження загальними зборами студентів Інституту.

Голова загальних
зборів здобувачів вищої освіти
ННІ ПО ДДУВС

Микита ФЕДОРЧАК

Рис. 1. Приклад частин типового Положення про студентське самоврядування на прикладі ННІ ПО ДДУВС

Прикладною особливістю взаємодії органів студентського самоврядування та громадянським суспільством в Україні є утворення об'єднань органів студентського самоврядування. Наразі на території України їх досить значна кількість. Найбільшими є такі: Українська студентська ліга, Українська асоціація студентів, Національний студентський союз, Студентська рада Києва та інші.

Досить значною проблемою органів студентського самоврядування є плинність кадрів. Це пов'язано з тим, що до закладу вищої освіти постійно вступають, випускаються, передводяться та відраховуються здобувачі вищої освіти. Окрім того, реалізуються певні нові проекти, до яких на систематичній основі залучаються нові люди, що також впливає на зазначену ситуацію. У зв'язку з цим досить актуальним є питання спадковості. На практиці це означає, що минуле самоврядування має передати власні доробки тим, хто прийде після них.

Таким чином, інститут студентського самоврядування в закладах вищої освіти України є досить важливою соціальною інституцією, що здатна не тільки захищати основоположні права здобувачів вищої освіти, гарантувати якість надання освітніх послуг, а й забезпечувати належний рівень розвитку закладу вищої освіти та сприяти розбудові матеріально-технічної, освітньо-наукової та творчої бази.

DOI: 10.51587/9798-9895-14625-2024-117-128-133

ТАРАСЕНКО Галина Сергіївна,

д-р пед. наук, професор,

Вінницька академія безперервної освіти

ORCID ID: 0000-0001-9394-2600

Україна

ІНВАЙРОНМЕНТАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ЕКОЛОГІЧНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Виховання особистості передбачає обов'язкове формування глибоко усвідомлених, морально детермінованих ціннісних установок на взаємодію з навколишнім світом у часи глобальних викликів. Адже ні заборони, ні покарання, по суті, не можуть зупинити варварський